

GEERT BIERLING
SCHNITGER ORGELBOEK I
ZES KORAAALVOORSPLEN IN
BAROKSTIJL

Bestelnr. UB201805.

Prijs € 15,00 + verzendkosten

Te bestellen via www.geertbierling.nl

Het gereedkomen in 2017 van het door Bernhardt Edskes gereconstrueerde Schnitger-orgel in de Lutherse Kerk van Groningen is in de orgelwereld allerm minst ongemerkt voorbijgegaan. Vrijwel direct na het gereedkomen bracht organist Tymen Jan Bronda al een cd van het orgel uit. Maar ook anderen werden geïnspireerd door dit 'nieuwe oude' orgel. Geert Bierling werkt aan een *Schnitger Orgelboek*, waarvan deel 1 met daarin zes orgelkorallen inmiddels is verschenen. Deel 2 staat ondertussen al gepland; dit deel zal een zestal psalm bewerkingen omvatten. In zijn persoonlijke voorwoord vertelt Bierling hoe hij in zijn jeugd onder de indruk raakte van het Hinsz-orgel in Leens. En over de Schnitger-reconstructie in de Lutherse Kerk schrijft hij: "Niet zo maar een orgel, maar een instrument waar de Geest van Arp Schnitger zonneklaar rondwaart".

Bij een verzameling van zes orgelkorallen in barokke stijl moet je natuurlijk toch onwillekeurig meteen aan Bachs *Schübler-Choräle* denken. Die associatie heeft Bierling misschien wel bewust willen leggen, want technieken die Bach in deze koraalvoorspelen gebruikte zien we bij Bierling terug. In het koraalvoorspel *O Haupt voll Blut und Wunden* zien we bijvoorbeeld dat de cantus firmus in het pedaal is gelegen, te spelen met een viervoets register. Hetzelfde zien we nogmaals bij *Wer nur den lieben Gott lässt walten* (N.B.: ook een van de zes 'Schüblers'), maar ditmaal met een achtvoets pedaalregister voor de cantus firmus. Toch heeft Geert Bierling allerm minst de zes Schüblers slaafs nagevolgd: het zestal sluit af met een *Fantasia in organo pleno* over *Allein Gott in der Höh sei Ehr*. Na een stoere inleiding, waarbij vanuit het pedaal als het ware enkele klarenstoten klinken, wordt de cantus firmus integraal in het pedaal doorgevoerd.

Hoewel Geert Bierling de korallen zelf heeft betiteld als koraalvoorspelen 'in barokstijl' viel het mij op dat een aantal koraalvoorspelen toch eerder aanhaakt bij het idioom van de tweede helft van de achttiende eeuw, meer dan dat van de eerste helft van de achttiende eeuw (lees: Johann Sebastian Bach). Voorbeelden? In de *Fantasia super Jesu, meine Freude* zien we temidden van een drie- of vierstemmig stemmenweefsel opeens volgrepige akkoorden opduiken omwille van de expressie. Bij Johann Sebastian Bach zien we dit zelden, echter bij bijvoorbeeld Carl Philipp Emanuel Bach is dit een graag gebruikt expressiemiddel. En het bicinium *Vater unser im Himmelreich* lijkt zó weggelopen te zijn uit de *Clavierübung* van Johann Ludwig Krebs: zo'n bicinium waarin de rechterhand de melodie laat horen, verrijkt met versieringen, terwijl de linkerhand druk is met een doorgaande beweging in zestienden. Hoewel de korallen in eerste instantie specifiek 'op het lijf' van het Edskes-orgel zijn geschreven (Bierling geeft zelfs een registratievoorstel voor ieder koraal, geheel toegesneden op de dispositie van de nieuwe Edskes) zijn ze heus niet alleen op dit ene orgel uit te voeren. Mijn gedachten gingen juist eerder uit naar het Hinsz-orgel in Leens ... toeval of niet?

Ondanks de zorgvuldigheid waarmee alles is genoteerd, is het bij *Was Gott tut, das ist wohlgetan* toch even puzzelen ... de aanduiding 'Frte' bij de linkerhand zal wel 'Forte' zijn, maar het wordt toch een beetje verwarrend als de linkerhand in maat 27 'Piano' moet gaan spelen terwijl de voorgaande aanduiding (maat 21) reeds 'Piano' was ... en merkwaardig genoeg is het werk voor drie manualen gecomponeerd terwijl het Edskes-orgel er maar twee heeft; al spelend moet de Trompet van het hoofdwerk beurte lings worden getrokken en weer afgesloten. En volgens de partituur moet de linkerhand vanaf maat 52 tot aan het einde 'Piano' blijven spelen terwijl het notenbeeld in de coda toch duidelijk suggereert dat alles op hetzelfde manuaal gespeeld moet worden, maar de rechterhand niet 'Piano' speelt. Het zijn schoonheidsfoutjes in een verder keurig verzorgde uitgave, die bovendien dusdanig gedrukt is dat de organist in de meeste gevallen zelf kan omslaan, erg handig!

Geert Bierling gaat met zijn tijd mee: in de partituur vinden we volop verwijzingen naar internet. Vanaf zijn site zijn bijbehorende koraalzettingen van zowel Bach als Bierling te downloaden en ook luistervoorbeelden kunnen van zijn site worden gehaald. De belofte dat de koraalzettingen in dezelfde toonsoort worden aangeboden als die van de koraalvoorspelen wordt niet helemaal waargemaakt: bij *Was Gott tut* en bij *Wer nur* wijkt de toonsoort van de koraalzetting op internet af. En over internet gesproken, het voorwoord eindigt zelfs met een verwijzing naar drie verschillende websites ... bestaat er eigenlijk nog een leven zonder internet?

Lex Gunnink

